

Kainuun liiton lausunnot ajalla 8.6. - 9.8.2021

122/11.00.00/2019, 161/10.02.00.00/2021, 21/10.02.03.00/2021, 103/10.03.01.00/2021,
155/10.00/2021, 181/10.02.00/2021, 190/10.02.00/2020

MH § 172

1) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 15.6.2021 antaneet Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO JUURIKKANIEMEN KAIVOSPIIRIN RAUKEAMISEN LYKKÄÄMISTÄ KOSKEVA HAKEMUS JA KAIVOSLUVASSA ANNETTAVIEN YLEISTEN JA YKSITYISTEN ETUJEN TURVAAMISEKSI TARPEELLISTEN MÄÄRÄYSTEN TARKISTAMINEN

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on pyytänyt kaivoslain (621/2011) 37 §:n nojalla mm. Kainuun liitolta lausuntoa Tulikivi Oyj:n Kuhmon Juurikkaniemen kaivospiirin raukeamisen lykkäämistä koskevasta hakemuksesta (Kaivoslaki 68 §) ja kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta (Kaivoslaki 52 § ja 62 §).

Juurikkaniemen kaivospiiri sijaitsee Kellojärven itärannalla noin 26 kilometriä luoteeseen Kuhmon keskustasta. Kaivospiiri (KaivNro 6746) on määrätty 8.12.2005 ja kaivoskirja on annettu 27.2.2006. Kaivospiirillä on Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 20.12.2005 myöntämä ympäristölupa. Kaivospiirin käyttöalueen ja samalla kaivospiirin alueen kokonaispinta-ala on 46,01 hehtaaria. Kaivospiirin päämineraali on vuolukivi ja louhintaa alueella on tehty vuosina 2004-2007.

Tukes on antanut 16.12.2015 päätöksen kaivospiirin raukeamisen lykkäämisestä, jonka mukaan kaivosluvan haltijan on ryhdyttävä kaivostoimintaan viimeistään 31.3.2021. Kaivosluvan haltija on toimittanut Tukeksiin raukeamisen lykkäämistä koskevan hakemuksen ennen edellä mainittua kaivostoimintaan ryhtymisen määräaika.

Lausuntopyyntöaineiston mukaan Juurikkaniemen kaivospiiri on tärkeä raaka-ainereservi kaivosyhtiölle päämineraalin rakenteen, ulkonäön ja sijainnin vuoksi. Esiintymä tulee palvelemaan eritoten sijaintinsa vuoksi Suomussalmen tehtaan vuolukivitarvetta. Kaivosyhtiöllä on toistaiseksi hyödynnettävänäään varantoja Suomussalmen ja Juuan louhoksilla, joten kaivostyöhön ryhtymisen aikataulua Juurikkaniemen kaivospiirissä on vielä vaikea arvioida.

Tukesin 19.9.2019 antamalla päätöksellä on määrätty, että yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavat tarpeelliset määräykset tarkistetaan ennen keskeytyneen kaivostoiminnan aloittamista, kuitenkin viimeistään 31.3.2021. Kaivosyhtiön selvitys yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi Juurikkaniemen kaivospiirillä on esitetty lausuntopyyntöai-

neistossa.

Kuuleminen kaivospiirin raukeamisen lykkäämisestä ja kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamisesta

Juurikkaniemen kaivospiiri on osoitettu voimassa olevassa, valtioneuvoston 29.4.2009 vahvistamassa, Kainuun maakuntakaavassa 2020 kaivos-toimintaan tarkoitetuksi alueeksi kohdemerkinnällä ek. Alueella on voimassa MRL:n 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Maakuntakaavassa on annettu kaivostoimintaan tarkoitetuille alueille suunnittelumääräys: "Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä".

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaivosluvan raukeamisen lykkäämistä koskevaan hakemukseen sekä kaivosluvassa annettavien yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisten määräysten tarkistamiseen."

2) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja suunnittelija Tiina Kriikkula ovat 24.6.2021 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO HARKINNANVARAISEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN SOVELTAMISESTA KAJAANIN HARSUNLEHDON TUULIVOIMAHANKKEESEEN

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa harkinnanvaraisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta Kajaanin Harsunlehdon tuulivoimahankkeeseen.

Hankkeessa suunnitellaan 8 tuulivoimayksikön rakentamista Kajaanin Harsunlehdon alueelle, joka sijaitsee noin 40 kilometrin etäisyydellä lounaaseen Kajaanin kaupungin keskustasta. Alue sijoittuu Isomäki-Vuolijoki -yhdystien (yt 8770), Vuolijoentie/Keisarintie) itäpuolelle rajoittuen eteläosastaan Vieremän kunnan rajaan. Tuulivoimalat tulisivat olemaan teholtaan 5-7 MW, napakorkeus olisi 185 m ja roottorinhalkaisija korkeintaan 190 m. Voimaloiden kokonaiskorkeus tulisi olemaan 280 metriä. Hankkeen pinta-ala on 1125 hehtaaria.

Sähkönsiirto tuulivoimapuistosta kantaverkkoon on tarkoitus toteuttaa liittymällä tuulivoimapuiston poikki kulkevaan Kajave Oy:n hallinnoimaan Piiparinmäen tuulivoimapuiston 110 kV:n voimajohtoon, joka on jo rakennettu. Uusia voimajohtoja ei tarvita, koska liityntä toteutetaan Vilhontien ja johtoalueen risteykseen rakennettavalla sähköasemalla. Tuulivoimaloiden sisäinen sähkönsiirto tuulivoimalaitoksilta tapahtuu huoltoteiden yhteyteen kaivettavilla maakaapeilla.

Harsunlehdon hanke kuuluu Piiparinmäen Lammaslamminkankaan YVA-hankekokonaisuuteen (max. 127 voimalaa, 381 MW), jonka ympä-

ristövaikutukset on arvioitu YVA-menettelyssä, joka päättyi yhteysviranomaisen lausuntoon 10.6.2014 (POPELY/1/07.04/2013). Ympäristövaikutusten arviointia on tarkennettu yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta aikaisemmassa Murtomäen kaavaprosessissa (päättynyt 2016). Murtomäen kaavaprosessin vaikutusarviointeihin sisältyi Kajaanin ja Vierejän alueilla yhteensä 38 voimala, jossa Harsunlehdon suunnittelualueelle sijoittui 9 voimalaa (27 MW).

YVA-asetuksen (277/2017) liitteen 1 hankeluettelon mukaan YVA-menettelyä sovelletaan tuulivoimalahankkeisiin, joissa laitosten määrä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia. Arviointimenettelyä voidaan myös harkinnanvaraisesti soveltaa hankkeeseen tai sen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa em. rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. Harkinnassa otetaan huomioon mm. eri hankkeiden yhteisvaikutukset.

Harkinnanvaraisen YVA-menettelyn soveltaminen

Kainuun tuulivoimamaakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 30.11.2015 ja vahvistettu ympäristöministeriössä 31.1.2017. Lainvoimaisessa Kainuun tuulivoimamaakuntakaavassa on osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi Murtomäen alue osa-aluemerkinnällä tv-5. Alueelle on yhdessä muutaman muun maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueen ohella annettu suunnittelumääräys:

” Alueiden tv-2 Lumivaara, tv-4 Piiparinmäki-Kokkosuo, tv-5 Murtomäki, tv-7 Maaselänkangas, tv-10 Murtiovaara, tv-13 Lamankangas-Valkeiskangas, tv-14 Tuomaanmäki ja tv-15 Ruoholamminlehto suunnittelussa on huolehdittava siitä, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnon-suojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja”

Kajaanin kaupunginvaltuusto hyväksyi Murtomäen tuulivoimapuiston osayleiskaavan 12.12.2016 § 73. Kaavan hyväksymispäätöksestä valitettiin hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkeimman hallinto-oikeuden kumosi 16.12.2019 Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ja Kajaanin kaupunginvaltuuston päätökset susiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin sisältämien epävarmuuksien vuoksi (Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 2255/1/18). Metsähallituksen kaavoitusaloitteen pohjalta Kajaanin kaupunginhallitus on 12.5.2020 § 90 päättänyt käynnistää osayleiskaavan laatimisen uudelleen. Samalla kaavan nimeksi muutetaan Harsunlehdon tuulivoimapuiston osayleiskaava.

Kainuun voimassa olevassa tuulivoimamaakuntakaavassa osoitettu 110 kV pääsähköjohdon yhteystarve kulkee hankealueen läpi, samoin kuin Kainuun maakuntakaavassa 2020 osoitettu 110 kV pääsähköjohto.

Lainvoimainen Kainuun vaihemaakuntakaava 2030 on hyväksytty maakuntavaltuustossa 16.12.2019. Vaihemaakuntakaavassa on osoitettu lausuntopyyntöä kohteena olevalle alueelle kaksi suojelualuetta (S, aluevarausmerkintä ja kohdemerkintä) ja moottorikelkkailureitti. Pienialaiset suojelualueet osoitetaan maakuntakaavan yleispiirteisyydestä

johtuen kohdemerkinnällä.

Voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen on käynnistynyt maakuntavaltuuston päätöksellä 17.6.2019. Vaihemaakuntakaavan laatimisen yhteydessä arvioidaan voimassa olevassa tuulivoimamaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden (tv) tarkistamistarpeet.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on hyväksytty maakuntahallituksen kokouksessa 23.11.2020 ja sitä on tarkistettu 19.4.2021. Lausuntopyynnön liitteenä olevassa YVA-tarveharkintaa koskevassa selvityksessä esitetystä poiketen maakuntakaavan laatimisen kaavaluonnos on nähtävillä syksyllä 2021, kaavaehdotus nähtävillä 2022 kesällä-syksyllä ja kaava on hyväksymiskäsittelyssä loppuvuonna 2022.

Kainuun liitto pitää tärkeänä, että YVA-menettelyn harkinnassa otetaan huomioon hankealueelle jo toteutettu YVA-menettely, osayleiskaavoitus, aiemmat selvitykset ja niiden täydennykset alueella. Hankealueella on käynnissä uusi osayleiskaavoitus, jossa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti tullaan arvioimaan kaavan merkittävät vaikutukset."

3) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja suunnittelija Tiina Kriikkula ovat 28.6.2021 antaneet Sotkamon kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO VUOKATIN POHJOISRIINTEEN ASEMAKAAVAMUUTOSTA KOSKEVASTA KAAVAEHDOTUKSESTA

Sotkamon kunta on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Vuokain pohjoisrinteen asemakaavan muutoksesta.

Kaavoitettava alue sijaitsee Sotkamon kunnassa Vuokatinvaaran ja Jäätiönrinteen asemakaava-alueilla laskettelurinteiden pohjoispuolella. Asemakaavan muutos koskee Vuokatinvaaran asemakaava-alueen korttelin 802 tontteja 1-4, niihin rajoittuvia katu- virkistys- ja suojaviheralueita sekä Vuokatintietä, Lahnaslammen kaivokselle menevää rautatietä, Suvikkaantie-nimistä katua ja sen pohjoispuolista lähivirkistysaluetta. Asemakaavoitettavan alueen pinta-ala on noin 13 hehtaaria.

Kaavaehdotus

Kaavaehdotuksessa on huomioitu Kainuun voimassa olevien maakuntakaavojen merkinnät ja yleismääräykset.

Kainuun liitolla ei ole huomautettavaa kaavaehdotuksesta."

4) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja suunnittelija Tiina Kriikkula ovat 29.6.2021 antaneet Kuhmon kaupungille seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KONTION KOULUN ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOK-

SEN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

Kuhmon kaupunki on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Kontion koulun alueen asemakaavamuutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on ratkaista Kontion koulun alueen tuleva maankäyttö. Alueella ennestään voimassa oleva asemakaava ei ole enää ajantasainen opetustoimintojen siirryttyä Kontion koulusta Tuupalan alueelle.

Suunnittelualue sijaitsee keskeisellä ja kaupunkikuvallisesti tärkeällä paikalla Kuhmon kaupungin keskustan tuntumassa Lammasjärven rannalla. Alueella sijaitsevat vuonna 1993 valmistunut Kuhmo-talo ja vuonna 1950 valmistunut Kontion koulu. Vanhemman koulun takana sijainnut 1970-luvulla valmistunut koulu on vastikään purettu. Ranta-alueilla on entuudestaan puisto- ja viheralueita, kulkureittejä sekä urheilukenttä. Suunnittelualue on laajuudeltaan noin 5 hehtaaria.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kainuun liitto pyytää huomioimaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa, että Kuhmon keskustan alue on merkitty voimassa olevassa Kainuun kaupan vaihemaakuntakaavassa kohdemerkinnällä C "Keskustatoimintojen alue". Kohdemerkintää koskee suunnittelumääräys.

Kainuun liitto toteaa tarkennuksena, että Kainuun kaupan vaihemaakunta on vahvistettu 7.3.2016 osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetun 7.3.2014 sijaan.

Kainuun liitolla ei ole muuta kommentoitavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan."

5) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja maankäyttöasiantuntija Martti Juntunen ovat 1.7.2021 antaneet Puolangan kunnalle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO PUOLANGAN HIETAVAARAN TUULIVOIMAPUISTON YLEISKAAVAN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

Puolangan kunta on pyytänyt mm. Kainuun liiton lausuntoa Puolangan Hietavaaran tuulivoimapuiston yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Hankkeesta vastaava wpd Finland Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Puolangan kunnan kaakkoisosaan Hietavaaran alueelle. Hankealueelle suunnitellaan enintään 18 tuulivoimalan rakentamista ja hankealue kattaa noin 1800 hehtaarin laajuisen alueen. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä. Tuulivoimapuistohanke muodostuu hankealueesta ja tarkasteltavasta sähkönsiirtoreitistä. Alustavien suunnitelmien mukaan tuulivoimapuistossa tuotettu sähkö siirretään hankealueelta Seitenoikean sähköasemalle rakennettavan 400 kV:n voima-

johdon kautta. Tarkasteltavana on kaksi hankevaihtoehtoa (VE 1 ja VE 2) ja niin kutsuttu VE 0, eli hankkeen toteuttamatta jättäminen.

Puolangan kunnanvaltuusto on hyväksynyt hankkeesta vastaavan aloitteen yleiskaavan laadinnasta kokouksessaan 21.12.2020 § 30. Hietavaaran tuulivoimapuiston yleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n mukaisena, jolloin yleiskaavaa voidaan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Hietavaaran tuulivoimahankkeen yleiskaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) toteutetaan YVA-lain (252/2017) sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mahdollistamana yhteismenettelynä. Yhteismenettelyssä syntyy sekä tuulivoimayleiskaava että hankkeen YVA. Yhteismenettelyssä kaavoituksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) sisältää YVA-lain mukaisen YVA-suunnitelman ja kaavan valmisteluaineisto sisältää YVA-lain mukaisen YVA-selostuksen. Kainuun ELY-keskus toimii yhteismenettelyssä YVA-lain tarkoittamana yhteysviranomaisena, jolle Puolangan kunta toimittaa mielipiteet. Yhteysviranomaisen ottaa mielipiteet huomioon antaessaan lausunnon hankkeesta vastaavalle.

Yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Hietavaaran yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma, joka sisältää YVA-lain mukaisen YVA-suunnitelman, on selkeä ja havainnollinen kokonaisuus. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta käy ilmi kaavoitus-, yhteis- ja osallistumismenettely, hankealueen nykytila sekä esitetään suunnitelma kaavan laatimisen yhteydessä arvioitavista ympäristö- ym. vaikutuksista. Suunnitelmassa on todettu Kainuun maakuntakaavoitustilanne.

Kainuussa on voimassa viisi maakuntakaavaa, joiden maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden rakentamista koskevissa yleisissä suunnittelumääräyksissä todetaan muun muassa, että ”Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista”. Hietavaaran tuulivoimapuiston alue sijoittuu osittain Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden alueelle Varsavaara tv-9 (osa-aluemerkintä). Hietavaaran alue on osoitettu voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa 2020 maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi kaavamerkinnot M.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alue ja sen rajaus täsmenevät siten kuntakaavassa tarkempien selvitysten perusteella. Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu. Tällaisessa tapauksessa kyseessä on hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta. Lähtökohtana on, että maakuntakaavan tavoite on turvattava samassa kaavassa, jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Hy-

väksyttävän eroavuuden edellytyksenä on lisäksi, ettei aluetta ole maakuntakaavassa varattu sellaiseen muuhun tarkoitukseen, joka estää tuulivoimarakentamisen. Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista eikä myöskään maakuntakaavassa erityisesti tutkitusta sijaintipaikasta poikkeamista. Maakuntakaavassa esitetyn ratkaisun kanssa ristiriidassa oleva eli maakuntakaavan vastainen kaavaratkaisu ei ole mahdollinen ilman maakuntakaavan muuttamista. Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole maakuntakaavan täsmentyminen tai hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen on parhaillaan käynnissä (Kainuun maakuntavaltuuston päätös 17.6.2019, § 10). Hietavaaran alueen soveltuvuutta seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon on mahdollista arvioida Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä yhteensovittaen ja huomioiden myös muut alueen maankäyttömuodot ja -tarpeet maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tarkkuustasolla. Kainuun liitto pitää tärkeänä, että Hietavaaran tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioidaan muut lähialueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet ja niiden yhteisvaikutukset mm. asutuksen ja maisemavaikutusten osalta voimassa olevassa tuulivoimamaakuntakaavassa annettujen yleismääräysten mukaisesti.

Kainuun maakuntahallitus on hyväksynyt Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman 23.11.2020 ja tarkistanut sitä 19.04.2021. Kainuun liitto esittää, että tarkentunut osallistumis- ja arviointisuunnitelma huomioidaan Hietavaaran yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tarpeellisilta osin. Tarkentuneen tavoiteaikataulun mukaan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen kaavaluonnos on tulossa nähtäville syksyllä 2021, kaavaehdotus on nähtävillä kesällä-syksyllä 2022 ja maakuntakaava on hyväksymiskäsittelyssä loppuvuonna 2022.

Hietavaaran yleiskaavan laadinnassa ja ympäristövaikutusten arvioinnissa esitetään otettavaksi huomioon kantaverkon kehittämistä koskevat suunnitelmat yhteysväliillä Vaalan Nuojuankangas - Seitenoikea. Kantaverkon kehittämissuunnitelman 2022-2031 (luonnos) mukaan Nuojuankangas - Seitenoikea 220 kV voimajohto tullaan korvaamaan 400+110 kV voimajohtoyhteydellä."

6) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja suunnittelija Tiina Kriikkula ovat 1.7.2021 antaneet Kainuun ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO KAJAANIN KIVIKANKAAN TUULIPUISTON JA HANKKEEN SÄHKÖNSIIRTOON LIITTYVÄSTÄ 400 KV:N VOIMAJOHDON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Kainuun ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa ABO Wind Oy:n ja Metsähallituksen Kajaanin Kivikankaan tuulipuiston ja hankkeen sähkönsiirtoon liittyvä 400 kV:n voimajohdon ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

ABO Wind Oy suunnittelee yhteistyössä Metsähallituksen kanssa tuulipuiston rakentamista Kajaanin kaupungin eteläosaan, lähelle Sonkajärven kunnanrajaa. Hankealue sijaitsee noin 20 km Kajaanin keskustasta etelään ja noin 10 km Sonkajärven Sukevan keskustaaajamasta pohjoiseen.

Hankealue käsittää yhtenäisen alueen, jonka pinta-ala on noin 100 km². Lähimmät vakituiset asuinrakennukset ja lomarakennukset sijaitsevat noin 1,8 km etäisyydellä alustavista voimalapaikoista molemmissa tarkasteltavissa vaihtoehtoissa.

Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho enintään 10 MW. Voimaloiden välinen etäisyys toisistaan on keskimäärin noin 700 metriä. Tuulipuiston sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapelein tai ilmajohdolla. Tuulipuisto liitetään sähköverkkoon Fingridin Vuolijoen sähköasemaan uudella 400 kV tai 110 kV -voimajohdolla, joka sijoittuu Terrafamen Sotkamon kaivosta palvelevan 110 kV-voimalinjan rinnalle. Tämä uusi voimajohto kuuluu osaksi hankkeen YVA-menettelyä.

Hankealueella ei ole voimassa olevia yleis- tai asemakaavoja. Hankkeen edellyttämän rakentamiseen oikeuttavan tuulivoimaosayleiskaavan laadinta tehdään samanaikaisesti YVA-menettelyn kanssa. Menettelyt pyritään toteuttamaan rinnakkain muun muassa järjestämällä mahdollisuuksien mukaan yhteiset yleisötilaisuudet. Osayleiskaavoituksessa hyödynnetään YVA:n yhteydessä tehtyjä selvityksiä ja ympäristövaikutusten arviointeja.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan seuraavia hankkeen vaihtoehtoja:

Vaihtoehto 0: Hanketta ei toteuteta: tuulipuistoa ei rakenneta.

Vaihtoehto 1: Hankealueelle sijoitetaan enintään 68 voimalaa, joiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho enintään 10 MW.

Vaihtoehto 2: Hankealueelle sijoitetaan enintään 62 voimalaa, joiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho enintään 10 MW.

Sähkönsiirto: Tuulipuiston sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapelein tai ilmajohdoin. Hankealueelle rakennetaan sähköasema. Tuulipuisto liitetään sähköverkkoon Fingridin Vuolijoen sähköasemaan uudella 400 kV tai 110 kV-voimajohdolla, joka sijoittuu Terrafamen Sotkamon kaivosta palvelevan 110 kV-voimalinjan rinnalle. Uuden voimajohtolinjan pituus on yhteensä noin 24 km.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on laadittu selkeästi ja huolellisesti ja siitä käy ilmi hankealueen nykytila ja arvioitavat vaikutukset. Kainuun maakuntakaavatilanne on kuvattu arviointiohjelmassa.

Kainuussa on voimassa viisi maakuntakaavaa, joiden maakuntakaava-merkinnät ja -määräykset ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Voimassa olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden

rakentamista koskevissa yleisissä suunnittelumääräyksissä todetaan muun muassa, että ”Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista”. Kivikankaan alue sijoittuu osittain Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden alueelle Maaselänkangas tv-7 (osa-aluemerkintä).

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alue ja sen rajaus täsmentyvät kuntakaavassa tarkempien selvitysten perusteella. Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu. Tällaisessa tapauksessa kyseessä on hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta. Lähtökohtana on, että maakuntakaavan tavoite on turvattava samassa kaavassa, jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Hyväksyttävän eroavuuden edellytyksenä on lisäksi, ettei aluetta ole maakuntakaavassa varattu sellaiseen muuhun tarkoitukseen, joka estää tuulivoimarakentamisen. Hyväksyttävä eroavuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista eikä myöskään maakuntakaavassa erityisesti tutkitusta sijaintipaikasta poikkeamista. Maakuntakaavassa esitetyn ratkaisun kanssa ristiriidassa oleva eli maakuntakaavan vastainen kaavaratkaisu ei ole mahdollinen ilman maakuntakaavan muuttamista. Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole maakuntakaavan täsmentyminen tai hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistaminen on parhaillaan käynnissä (Kainuun maakuntavaltuuston päätös 17.6.2019, § 10). Kivikankaan alueen soveltuvuutta seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon on mahdollista arvioida Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä yhteensovittaen ja huomioiden myös muut alueen maankäyttömuodot ja -tarpeet maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tarkkuustasolla. Kainuun liitto pitää tärkeänä, että Kivikankaan tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioidaan muut lähialueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet ja niiden yhteisvaikutukset mm. asutuksen ja maisemavaikutusten osalta voimassa olevassa tuulivoimamaakuntakaavassa annettujen yleismääräysten mukaisesti.

Kainuun maakuntahallitus on hyväksynyt Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman 23.11.2020 ja tarkistanut sitä 19.4.2021. Tarkentuneen tavoiteaikataulun mukaan tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen kaavaluonnos on tulossa nähtävillä syksyllä 2021, kaavaehdotus on nähtävillä kesällä-syksyllä 2022 ja maakuntakaava on hyväksymiskäsittelyssä loppuvuonna 2022.

Kainuun liitto toteaa, että Ilmasto- ja ympäristövastuullinen Kainuu 2040 -hanke on päättynyt 9.4.2021. Hankkeessa päivitettiin ympäristö- ja ilmastotavoitteita, joita hyödynnetään mm. maakunnallisessa suunnittelussa ja ohjelmatyössä.

7) Suunnittelujohtaja Sanna Schroderus ja suunnittelija Tiina Kriikku-

la ovat 1.7.2021 antaneet Pohjois-Savon ELY-keskukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

"LAUSUNTO FINGRID OYJ:N VAALA-JOROINEN 400+110KV:N VOIMAJOHTO-HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUKSESTA

Pohjois-Savon ELY-keskus on pyytänyt mm. Kainuun liitolta lausuntoa Fingrid Oyj:n Vaala-Joroinen 400+110kV:n voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Hankkeessa tarkastellaan Vaalan Nuouankankaan ja Joroisten Huutokosken sähköasemien välisen uuden voimajohdon toteuttamismahdollisuuksia ja ympäristövaikutuksia. Kokonaisuudessaan voimajohtoreitti kulkee seuraavien kuntien alueella: Vaala, Kajaani, Sonkajärvi, Vieremä, Iisalmi, Lapinlahti, Siilinjärvi, Kuopio, Suonenjoki, Leppävirta, Pieksämäki ja Joroinen.

Suunniteltu uusi voimajohto sijoittuu pääosin nykyisten voimajohtojen yhteyteen, joko nykyisen voimajohdon rinnalle tai sen paikalle. Rinnalle sijoituessaan välillä Vaala-Kuopio Lamperila uusi johto sijoittuisi nykyisen johdon itäpuolelle. Välillä Kuopio Lamperila–Joroinen vaihtoehtoina ovat sijoittuminen nykyisen johdon itä- tai länsipuolelle. Länsipuolinen sijoittumisvaihtoehto on lisätty tarkasteluun arviointiohjelmavaiheessa saadun palautteen perusteella. Voimajohtoyhteyden kokonaispituus on noin 291 kilometriä reittivaihtoehdosta riippumatta. Tästä uutta maastokäytävää on noin 2–19 kilometriä vaihtoehdosta riippuen.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus

Kainuun liitto pitää hyvänä, että Kainuun sähkönsiirtoverkostoa kehitetään mm. kantaverkon osalta. Kantaverkon vahvistaminen on tärkeää huoltovarmuuden kannalta ja se edistää mm. teollisuusinvestointeja ja tuulivoimatuotannon kehittämismahdollisuuksia alueella. Lausuntopyyntöä kohteena oleva voimajohtohanke sijoittuu osittain Kainuun alueelle ja se on osoitettu pääsähköjohdon yhteystarvemerkillä lainvoimaisessa Kainuun vaihemaakuntakaavassa 2030. Arviointiselostuksessa poikeksen Kainuun vaihemaakuntakaava 2030 on kuulutettu voimaan 26.2.2020, eikä 25.2.2020.

Kainuun liitto on 27.10.2020 arviointiohjelmasta antamassaan lausunossaan pyytänyt tarkistamaan ja tekemään tarvittavat tarkennukset YVA-ohjelman maisema- ja kulttuuriympäristökohteisiin. Kainuun liitto toteaa uudelleen tarkennettavaksi, että kohdan 8.5.2 maisema- ja kulttuuriympäristön arvokohteet taulukossa 8-3 ja kuvassa 8-7 tulisi tarkastaa ja korjata Kainuun maakuntakaavoituksen mukaiseksi.

Kainuun liitolla ei ole muuta huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta."

Lisätietoja lausunnoista nro 1-7 antaa suunnittelujohtaja Sanna Schroderus, puh. 044 710 0873 tai sähköpostitse osoitteella etuni-

mi.sukunimi@kainuunliitto.fi.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee annetut lausunnot tiedoksi.

Maakuntahallitus:

Maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.
